

hele den primære Gæld i Grundjendomme. Imidlertid stille Forholdene sig saaledes, at Kreditforeningernes Udlaan i Landjendomme er for Tiden omtrent 330 Mill. Kr., i Købstadendomme 160 Mill., men naar jeg taler om dette Forhold, stiller det sig ens for mig, enten man vil blive alene ved de 330 Mill., eller man vil gaa ind paa at tage de 160 Mill. med. Det har i saa Henseende ingen Betydning, men jeg har dog villet pege paa denne Eventualitet, som man ganske sikkert udsætter sig for. Nu har man jagt over for denne Statsgaranti, at den medfører ingen Risiko, eller, som man ogsaa har udtrykt sig, at Risikoen derved er ringe og let overskuelig. Jeg tror netop, at hvad det sidste angaar, den lette Overskuelighed, saa maa man tværtimod sige, at den Risiko, der er forbunden dermed, kan aldeles ikke overses. Man vil her indlade sig paa en Foranstaltning, der skal vare ved, ikke for en kortere Aarrække, men man kan derimod gerne sige for al Fremtid. Og vil man saa spørge sig selv, hvilken Risiko der er forbunden dermed, saa kan man i Virkeligheden ikke udtale sig derom. Man kan læse Landbrugets Historie for de sidste 100 Aar, men man kan ikke derved komme til nogen som helst Sikkerhed eller blot nogen Sandsynlighed for, hvorledes Landbrugets Historie vil blive i det næste Aarhundrede. Det kan i Virkeligheden ingen af os have nogen Mening om. Det, at Risikoen er til Stede, kan man overhovedet ikke benægte, og vil man spørge om Risikoens Størrelse, saa er man inde paa et Spørgsmaal, der ikke lader sig diskutere. Men en anden Ting er det, at naar denne Risiko en Gang skulde blive effektiv, saa er det sikkert, at den vil fremtræde under en meget ondartet Form. Hvis vort Landbrug skulde komme i en saadan Stilling, at det vilde blive nødtvungne, saa er det ganske sikkert, hvad der ogsaa blev fremhævet før, at saa maa Staten træde til og hjælpe, men lige saa sikkert er det, at det vil blive Fremtidens Sag, hvorledes Hjælpen skal bringes, navnlig maa det blive Regeringens og Rigsdagens Sag i Fremtiden at afgøre, hvorvidt Staten har Evne til at hjælpe, hvor stor denne Hjælp kan blive, og hvor stor den nødvendigtvis maa være efter det foreliggende. Men hele dette Forhold bliver fuldstændig vendt om, hvis man vil lade Staten garantere for samtlige de Obligationer, som en saadan Kreditforening har udstedt, saa vil Følgen deraf blive, at det ikke længere er Regeringen, der har Magt over Kreditforeningen, men Kreditforeningen, der har Magt over Regeringen. Kreditforeningens Bestyrelse kan, hvad Dag den vil, aflevere

hele Kreditforeningen til Regeringen, og Regeringen har ikke andet at gøre end snarest muligt at overtage Styrelsen af Kreditforeningen. Thi Forholdet er det, at den hæfter som Selvskyldner for samtlige Obligationer; vil altsaa Kreditforeningen melde sig fra Forretningen, maa Staten tage Ansvar, og Selvskyldnerkationen, som Staten har indgaaet, fører nu til, at det er Staten, der skylder hele Beløbet bort til Obligationsejerne, og at de interesserede i Fremtiden skylder deres Gæld, ikke til Kreditforeningen, men til Staten. Hvad dette sidste vil sige, ville de Herrer let forstaa; nu er der ikke mere Spørgsmaal om, at Staten skal gøre sine Rettigheder gældende for at saa Skyldtgørelse for de Beløb, som den har udlagt for sin Kautjon, men nu er der under de onde Tider, jeg forudsætter, der er for Landbruget, kun Spørgsmaal, om Staten tør gøre disse Rettigheder gældende og derigennem yderligere paaføre Landbruget Tab og ødelægge det. Saaledes vil i Virkeligheden Sagen stille sig. Jeg tror derfor, at denne Risiko — lad Muligheden for dens Indtræden være nok saa ringe — bliver i allerhøjeste Grad betænkelig paa Grund af de Virkninger, den vil medføre. Men imidlertid, man maa ikke sætte Blikket alene paa den Risiko, som fremstaar derigennem, at der kan tages Tab paa Pantet, og at Kreditforeningens økonomiske Raar kunne blive forringede, men der er en indirekte Følge, som en saadan Statsgaranti kan drage efter sig, og som tillige har stor Betydning for Statens egen Kredit. Ogsaa her skal man ikke tænke paa de ordinære Forhold, men paa de ekstraordinære, paa hvorledes Staten vil være stillet under krigstidige Forhold og navnlig da i Krigstid. Ingen vil vel, naar vi tale om, hvad der sker i næste Aarhundrede, kunne benægte, at vi kunne saa Krig igen. Selvfølgelig maa det blive en Forsvarskrig, det er klart; men den Tid kan komme, og hvad en Krig har at betyde i saa Henseende, er jo klart. Dyrkende jo alle det gamle Ordsprog, at til at føre en Krig, behøves der tre Ting, nemlig: Penge og Penge og atter Penge, og det har da ogsaa vist sig for os baade ved den første og den anden Slesvigsk Krig, at det, det gjaldt om, var at rejse Laan snarest muligt. Vi rejste det ovre i England. Vi laante den Gang først 14 Millioner til 5 pCt. Rente, og til en Kurs af 82 pCt., og senere i 1850 14 Millioner til 5 pCt., og til en Kurs af 87½ pCt. I 1864 i Januar laante vi 22 Millioner til 5 pCt. og til en Kurs af 91 pCt. og i November 13 Millioner til 5 pCt. og en Kurs af 92½. De Kurser,